

Dalvíkurskóli

Íslenska 8.- 10. bekkur

Námsþáttur	8. bekkur	9. bekkur	10. bekkur
Talað mál, hlustun og áhorf	<p>Við lok 10. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámsskrá grunnskóla bls. 101-105):</p> <ul style="list-style-type: none"> Flutt mál sitt skýrt og skilmerkilega og hefur tileinkað sér viðeigandi talhæða og fas. Gert sér grein fyrir eðli góðrar framsagnar og framburðar og nýtt leiðbeiningar um framsögn, svo sem um áherslu, látbragði, hrynjandi og fas og lagað það að viðtakanda og samskiptamiðli á fjölbreyttan hátt, m.a. með leikrænni tjáningu. Nýtt aðferðir sem hann hefur lært til að taka virkan þátt í samvinnu, samræðum og rökræðum, tjáð skoðanir sínar með ýmsum hætti, rökstutt þær og valið þann miðil sem hentar. Hlustað, tekið eftir og nýtt sér upplýsingar sem eru túlkaðar af töluðu máli til fróðleiks og skemmtunar, einnig notið myndefnis, túlkaðs upplestrar, leikins efnis og tónlistar og gert grein fyrir skoðun sinni á viðkomandi efni. Nýtt sér fjölmiðla, svo sem sjónvarp, kvikmyndir og rafrænt efni, og tekið afstöðu til þess sem þar er birt. Átt góð samskipti þar sem gætt er að máli, hlustun, tillitssemi, virðingu og kurteisi og gert sér grein fyrir því hvað er viðeigandi við mismunandi aðstæður. 		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> Getur staðið fyrir framan áheyrendur og flutt/lesið texta á skýran hátt. Getur nýtt sér sköpunarkraft við að velja miðil sem hentar til þess að koma frá sér verkefnum fyrir framan hóp, einn eða í samvinnu við aðra. Tekur þátt í umræðum um námsefni hverju sinni, t.d. skáldsögur, blaðgreinar, kvikmyndir og málefni líðandi stundar. Getur átt góð samskipti og sýnt tillitssemi og virðingu. 	<ul style="list-style-type: none"> Getur lesið/flutt fjölbreytta texta fyrir framan áheyrendur, s.s. ljóð, upplestur úr bók, rökfærsluræðu o.fl. Les áheyrilega fyrir áheyrenda þannig að rödd berst vel og flutningur er vel skiljanlegur. Skilar verkefnum af sér á fjölbreyttan og skapandi hátt t.d. með ljóðum, teikningum, myndböndum, myndum o.fl. Getur rætt um undirbúið efni innan hóps, s.s. smásögur og skáldsögur og tjáð skoðanir sínar og rökstutt þær. Á góð samskipti og sýnt tillitssemi og virðingu. 	<ul style="list-style-type: none"> Hefur öðlast öryggi og þjálfun í upplestri á ljóðum, stuttum fréttum, broti úr bókum og stuttum ræðum um óundirbúin og undirbúin efni. Nýtir sér þessa kunnáttu við flutning á Svarfðelasögu í Bergi í tengslum við Svarfðælskan mars. Getur flutt texta af ýmsum gerðum með áheyrilegri rödd, góðum róm, skýrmælgri og lítur upp þegar talað er til eða lesið fyrir áheyrendur. Getur tekið þátt í umræðum um umfjöllunarefni líðandi stundar, hvort sem um samfélag, bækur eða annað. Getur af öryggi skilað verkefnum á fjölbreyttan og skapandi hátt t.d. með ljóðum, teikningum, myndböndum, myndum o.fl. Getur átt samskipti sem einkennast af virðingu, kurteisi og tillitssemi. Gerir sér grein fyrir hvað er viðeigandi hverju sinni.
Lestur og bókmenntir	<p>Við lok 10. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámsskrá grunnskóla bls. 101-105):</p> <ul style="list-style-type: none"> Lesið almenna texta af öryggi og með góðum skilningi, lagt mat á þá og túlkað. Skilið mikilvægi þess að geta lesið og eftt eigið læsi og m.a. valið og beitt mismunandi aðferðum við lestur. Greint og skilið aðalatriði og aukaatriði í margs konar texta og glöggvað sig á tengslum efnisatriða. Gert sér grein fyrir eðli og einkennum margvíslegra textategunda og gert öðrum grein fyrir því. Lesið, túlkað, metið og fjallað um fjölbreyttar íslenskar og erlendar bókmenntir og gert sér grein fyrir gildi bókmennta. Beitt nokkrum grunnhugtökum í bókmenntafræði, svo sem minni, fléttu, sjónarhorni og sögusviði og kannast við myndmál, algengustu tákn og stílbrogð. Notað algeng hugtök í bragfræði í umfjöllun um bundið mál og óbundið, lesið og túlkað ljóð af ýmsum toga og frá ýmsum tímum. Leitað og aflað sér heimilda úr ýmsum gagnabrunnum og lagt mat á gildi og trúverðugleika ritaðs máls, svo sem fjölmiðla- og margmiðlunarefnis, og tekið gagnrýna afstöðu til þess. Unnið úr tölulegum og myndrænum upplýsingum, túlkað þær, tengt saman efni sem sett er fram á ólíkan hátt og nýtt sér. Valið sér lesefni til gagns og ánægju og komið fram sem sjálfstæður lesandi sem gerir sér grein fyrir gildi þess að lesa. 		

<p>Nemandi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Velur lestrarefni í kennslustundum, t.d. skáldsögur, fræðibækur, tímarit, teiknimyndasögur o.fl. • Þekkir mismunandi texta og vinnur verkefni þeim tengdum, s.s. ljóðum, örsögum og stuttum textum. • Greinir og skilur aðalatriði úr texta í gegnum myndmál, útdrætti og hugarkort. • Getur lesið bókmenntir með það fyrir augum að kryfja efni þeirra. • Þekkir hugtök eins og innri og ytri tíma, fléttu, sjónarhorn og söguvið og greinir texta út frá þeim. • Getur leitað heimilda og texta í fjölbreyttum gagnaveitum. • Eykur lestrarhraða, t.d. í gegnum lestrarátak • Les a.m.k. 180 orð (300 atkv.) á mínútu af skilningi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Velur lestrarefni í kennslustundum, t.d. skáldsögur, fræðibækur, tímarit, teiknimyndasögur o.fl. • Getur gert greinarmun á óbundnu og bundnu ljóði og þekki helstu einkenni bundins máls, s.s. hrynjandi, ljóðstafi og rím. • Þekkir myndmál, persónugervingu, viðlíkingu, myndhverfingu, vísanir og endurtekningar • Glímir við að túlka efni ljóða. • Setur saman sínar eigin vísur. • Hefur innsýn í heim Íslendingasagna með lestri á Gíslasögu Súrssonar og öðlast þar með þekkingu á bókmenntagreininni og menningu liðins tíma. • Les fjölbreyttar smásögur, í Smásagnasmáræði, eftir samtímahöfunda og setur í samhengi við eigin reynsluheim. • Kann að nýta fjölbreyttar gagnaveitur og heimildir sér til gagns. • Eykur lestrarhraða, t.d. í gegnum lestrarátak • Les a.m.k. 180 orð (300 atkv.) á mínútu af skilningi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Velur lestrarefni í kennslustundum, t.d. skáldsögur, fræðibækur, tímarit, teiknimyndasögur o.fl. • Þekkir helstu einkenni mismunandi bókmenntagreina, s.s. leikritunar, ljóðlistar, smásagna, kvikmynda og skáldsagna og þróunar þeirra á Íslandi og í heiminum. • Þekkir mismunandi lestraraðferðir og leggur sig fram við að beita þeim við úrvinnslu verkefna. • Lærir að njóta samtímabókmennta og skoðar þær í sögulegu ljósi í tengslum við sinn eigin reynsluheim og annarra, t.d. út frá skáldsögunni <i>Englar alheimsins</i>. • Áttar sig á fléttu og uppbyggingu bókmennta. • Þekkir efni Svarfdælasögu, helstu persónur og atburði og tengir við örnefni og bæjarnöfn sem enn má finna. • Hefur öðlast þjálfun í að nýta sér fjölbreyttar gagnaveitur og velja efni við hæfi. • Les a.m.k. 180 orð (300 atkv.) á mínútu af skilningi.
<p>Ritun</p>	<p>Við lok 10. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 101-105):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skrifað skýrt og greinilega og beitt ritvinnslu af öryggi, notað orðabækur og önnur hjálpargögn, gengið frá texta, vísað til heimilda og skráð þær. • Beitt skipulegum vinnubrögðum við ritun, skipað efnisatriðum í röklegt samhengi og mótað málsgreinar og efnisgreinar. • Tjáð hugmyndir sínar og skoðanir og fært rök fyrir þeim í rituðu máli, samið texta frá eigin brjósti og er óhræddur við að beita ríkulegu tungutaki í skapandi ritun. • Beitt reglum um rétttritun, hefur náð góðu valdi á stafsetningu og gerir sér grein fyrir að rétt stafsetning er virðing við mál, texta og lesanda. • Valið og skrifað mismunandi textagerðir sem hæfa viðkomandi verki og beitt mismunandi orðaforða og málsniði við hæfi. • Notað helstu aðgerðir við ritvinnslu, valið viðeigandi heimildir, vísað til þeirra og sett í heimildaskrá svo sem reglur kveða á um. • Skrifað rafrænan texta og tengt texta, mynd og hljóð eftir því sem við á, gerir sér grein fyrir lesanda og miðar samningu við hann. 		
<p>Nemandi:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Þekkir helstu stafsetningarreglur, s.s. y-reglur, n/nn, stofn, -an, steinsregluna o.fl. • Getur skrifa stutta texta, s.s. útdrátt. • Getur skrifað frjálstan texta með tilfinningu fyrir uppsetningu, stafsetningu og uppbyggingu. • Getur skrifað ritgerð með inngangi, meginmáli, lokaorðum og efnisgreinum. • Skrifar bókmenntaritgerð. 	<ul style="list-style-type: none"> • Getur skrifað frjálstan texta með tilfinningu fyrir uppsetningu, stafsetningu og uppbyggingu. • Hefur öðlast öryggi í uppsetningu ritgerða. • Getur skrifað heimildaritgerð, með rétttri heimildarskrá og þekkir meðferð heimilda • Getur skilað skriflegum hugleiðingum frá eigin brjósti. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrifar frjálstan texta með tilfinningu fyrir uppsetningu, stafsetningu og uppbyggingu. • Skrifar bókmennta/heimildaritgerð. Kann uppsetningu þeirra og að leita sér upplýsinga um meðferð heimilda í Heimi. • Hefur öðlast öryggi í því að koma frá sér skriflegum svörum/hugleiðingum án mikils undirbúnings.

Málfræði	Við lok 10. bekkjar á nemandi að geta (skv. Aðalnámskrá grunnskóla bls. 101-105): <ul style="list-style-type: none"> • Beitt helstu málfræðihugtökum í umræðu um notkun málsins og þróun þess. • Valið orð í tali og ritun í samræmi við málsnið, gert sér grein fyrir mikilvægi þess að rækta orðaforðann og nýtt reglur um orðmyndun og einingar orða við ritun. • Flett upp í handbókum, orðasöfnum og rafrænum orðaböndum og nýtt sér málfræðilegar upplýsingar sem þar er að finna. • Áttað sig á beygingarreglum og merkingarlegum einkennum orðflokka og gert sér grein fyrir hlutverki þeirra í eigin texta og annarra. • Notað fleyg orð, algeng orðtök, málshætti og föst orðasambönd til að auðga mál sitt og gerir sér grein fyrir þýðingu lestrar, ekki síst bókmennta í þessu skyni. • Gert sér grein fyrir mismunandi málnotkun og málsniði eftir efni og teilefni. Áttar sig á staðbundnum, starfstengdum og aldurstengdum tilbrigðum í orðaforða og málnotkun og þekkir til helstu framburðarmállýskna. • Áttað sig á skyldleika íslensku við önnur mál og að tungumál, þar á meðal íslenska, breytast sífellt. • Áttað sig á og beitt sköpunarmætti tungumálsins og nýtt það m.a. við ritun, tal, við nýyrðasmíði, í orðaleikjum og skáldskap. • Gert sér grein fyrir mikilvægi góðrar færni í máli, ábyrgð sinni við að bæta mál sitt og getur nýtt þekkingu sína á íslenskri málfræði við nám í erlendum tungumálum.		
Nemandi:	<ul style="list-style-type: none"> • Þekkir sameiginleg einkenni fallorða. • Þekkir veika og sterka beygingu nafnorða og lýsingarorða. • Kann að finna stofn nafnorða og lýsingarorða. • Þekkir hugtakið kenniföll og hver þau eru. • Þekkir alla fornafnaflokka og kann að flokka orð í viðeigandi flokka. • Getur nýtt orðaforða sinn og tilfinningu fyrir því að íslenska sé lifandi mál, t.d. í gegnum nýyrðasmíði og Fimbulkamb. • Getur notað orðabækur og handbækur um málfræði auk efnis á netinu.	<ul style="list-style-type: none"> • Þekkir helstu einkenni sagnorða s.s. tíðir, fallhætti, persónuhætti, myndir, stofn, persónur og kennimyndir. • Þekkir óbeygjanleg orð, atviksorð, forsetningar, samtengingar, upphrópanir og nafnháttamerki og helstu einkenni þeirra. • Getur flokkað orð í alla orðflokka og beitt við það markvissum vinnubrögðum út frá einkennum hvers orðflokks. • Getur nýtt orðaforða sinn og tilfinningu fyrir því að íslenska sé lifandi mál í gegnum nýyrðasmíði og Fimbulkamb.	<ul style="list-style-type: none"> • Hefur öðlast öryggi í að flokka í orðflokka og þekkir einkenni hvers orðflokks. • Þekkir óbeygjanleg orð og einkenni þeirra. • Getur nýtt orðaforða sinn og tilfinningu fyrir því að íslenska sé lifandi mál í gegnum nýyrðasmíði og Fimbulkamb. • Byr til eigin spakmæli og lærir merkingu gamalla orðtaka og orðasambanda í daglegu máli.